

მზია წერეთელი

ირინე გედევანიშვილი

ივ. ჭავჭავაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ქართველ სტუდენტთა აფხაზების მიმართ ინტერკულტურული სენსიტიურობის კვლევა

აბსტრაქტი

სტატია წარმოადგენს ნაწილს იმ ფართომასშტაბიანი კვლევისა, რომელიც ქართველ ახალგაზრდებში ინტერკულტურული სენსიტიურობის გაზომვის მიზნით ჩატარდა და რომელიც მოიცავს საქართველოში მცხოვრები ძირითადი ეთნიკური ჯგუფების მიმართ ახალგაზრდების ინტერკულტურული სენსიტიურობის გაზომვის ინსტრუმენტის შექმნასა და მისი გამოყენებით მიღებულ შედეგებს. კვლევის მეთოდოლოგიურ საფუძველია ბენეტის ინტერკულტურული სენსიტიურობის განმავითარებელი მოდელი DMIS. კვლევის ინსტრუმენტად გამოყენებულია სპეციალურად შექმნილი ინტერკულტურული სენსიტიურობის საზომი კითხვარი ხუთი ძირითადი (აზერბაიჯანლების, სომხების, აფხაზების, ოსების და ჩრდილოკავკასიელების) სკალით, რომელთაგანაც თითოეული მოიცავს ექვს ქვესკალას. კითხვარი შედგენილია ინსტრუმენტის განვითარების აპრობირებული მეთოდების გამოყენებით.

სტატიაში განხილულია ქართველ სტუდენტთა აფხაზების მიმართ ინტერკულტურული სენსიტიურობის საზომი ინსტრუმენტი (აფხაზების სკალა) და მისი გამოყენებით მიღებული შედეგები.

კვლევა ჩატარდა 410 (279 მდევრობითი და 131 მამრობითი სქესის) ქართველ სტუდენტზე, რომელთა საშუალო ასაკი იყო 18 წელი.

სტატია წარმოადგენს იმ ფართომასშტაბიანი კვლევის ნაწილს, რომელიც ქართველ ახალგაზრდებში ინტერკულტურული სენსიტიურობის გაზომვის მიზნით ჩატარდა და რომელიც მოიცავს საქართველოში მცხოვრები ძირითადი ეთნიკური ჯგუფების მიმართ ახალგაზრდების ინტერკულტურული სენსიტიურობის გაზომვის ინსტრუმენტის შექმნასა და მისი გამოყენებით მიღებულ შედეგებს. კვლევის მეთოდოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს ბენეტის (ბენეტი, 1993, 1998; ტაბატაძე, ნაცვლიშვილი, 2008) ინტერკულტურული სენსიტიურობის განმავითარებელი მოდელი.

ბენეტი განიხილავს ჩარჩო-სტრუქტურას, ინდივიდუალური ცნობიერების განვითარების

რებისთვის კონტინუუმს, უკიდურესი ეთნოცენტრულობიდან უკიდურეს ეთნორელატიურობამდე. მისი აზრით, ინტერკულტურული კომპეტენციების განვითარება ორ ძირითად (ეთნოცენტრულ და ეთნორელატიურ) ფაზას მოიცავს. ეთნოცენტრული ფაზა არის დაბალი ინტერკულტურული მგრძობელობის, ძირითადად ფოკუსირებულია საკუთარ, ეროვნულ კულტურაზე, იგნორირებას უკეთებს სხვა კულტურებს ან მხოლოდ ზედაპირულად აღიარებს მათ; ეს ფაზა შედგება სამი საფეხურისგან, რომლებიცაა: სხვაობათა უარყოფა, სხვაობათაგან თავდაცვა, სხვაობათა მინიმუმაცია. ხოლო ეთნორელატიური ფაზა არის მაღალი ინტერკულტურული

მგრძობელობის, ინტერესდება სხვა კულტურებით, ითვისებს მათ ღირებულებებს, ადაპტაციას ახდენს მათთან; ეთნორელატიური ფაზა აგრეთვე შედგება სამი საფეხურისაგან, ესენია: სხვაობათა მიმდებლობა, სხვაობათა ადაპტაცია, სხვაობათა ინტეგრაცია. ამრიგად, ბენეტის მოდელი არის გრადაციული და სწორედ ამიტომ ინტერკულტურული სენსიტიურობის გაზომვის ადეკვატურ თეორიულ საფუძველს წარმოადგენს. კლვევის ინსტრუმენტს წარმოადგენს სპეციალურად შექმნილი ინტერკულტურული სენსიტიურობის საზომი კითხვარი ხუთი ძირითადი (აზერბაიჯანლების, სომხების, აფხაზების, ოსების და ჩრდილოკავკასიელების) სკალით, რომელთაგანაც თითოეული მოიცავს ექვს ქვესკალას. კითხვარი შედგენილია ინსტრუმენტის განვითარების აპრობირებული მეთოდების გამოყენებით.

წინამდებარე სტატიაში განხილულია ქართველ სტუდენტთა აფხაზების მიმართ ინტერკულტურული სენსიტიურობის საზომი ინსტრუმენტი (აფხაზების სკალა) და მისი გამოყენებით მიღებული შედეგები.

კლვევის ინსტრუმენტი

აფხაზების მიმართ ინტერკულტურული სენსიტიურობის საზომი თავდაპირველი სკალა (საორიენტაციო ინსტრუმენტი) შედგებოდა 24 დებულებისგან. ყოველი დებულება ასახავდა ბენეტის მიერ გამოყოფილი ექვსი ფაქტორიდან – სხვაობათა უარყოფა, სხვაობათაგან თავდაცვა, სხვაობათა მინიმიზაცია, სხვაობათა მიმდებლობა, სხვაობათა ადაპტაცია და სხვაობათა ინტეგრაცია, რომელიმე ერთს. ქვემოთ მოცემულია დებულებები და მათი განაწილება ბენეტის მიერ გამოყოფილ ქვესკალებზე.

სკალა (C) – აფხაზების მიმართ ინტერკულტურული სენსიტიურობა

უარყოფა

C1. აფხაზთა კულტურისა და ადათ-წესების შესახებ არაფერი არ ვიცი.

C3. აფხაზური კულტურა ქართული კულტურის ნაწილია.

C9. არასოდეს ვყოფილვარ სტუმრად აფხაზებთან.

C17. არ მსურს აფხაზებთან ურთიერთობა.

თავდაცვა

C4. აფხაზები ზარმაცები და უსაქმურები არიან.

C7. აფხაზები უმადურები და უგუნურები არიან.

C14. აფხაზებს ქართველები არ უყვართ.

C19. აფხაზური ენა ხელოვნურად არის შექმნილი.

მინიმიზაცია

C2. აფხაზები არ განსხვავდებიან ქართველებისგან.

C11. აფხაზები ჩვენსავით ტრადიციების მოყვარულები არიან.

C16. აფხაზთა და ქართველთა ადათ-წესები მსგავსია.

მიმდებლობა

C5. აფხაზთა სტუმართმოყვარეობა განთქმულია.

C8. აფხაზები ამაყები და თვითმყოფადები არიან.

C18. აფხაზები ვაჟკაცები არიან.

C24. აფხაზური კულტურა თვითმყოფადია.

ადაპტაცია

C13. ვესტუმრებოდი და სტუმრად მივიღებდი აფხაზებს.

C20. ქართულ-აფხაზური ოჯახი ჩემთვის მისაღებია.

C22. აფხაზებთან მეგობრობა შეიძლება.

C23. მომენატრა აფხაზებთან ურთიერთობა.

ინტეგრაცია

C6. სიამოვნებით მივიღებდი მონაწილეობას ნებისმიერ ღონისძიებაში, რომელიც აფხაზებთან დაახლოებას შეუწყობს ხელს.

C10. აფხაზების კულტურასა და ადათ-წესებს მეტი დაფასება სჭირდება.

C12. მეტი მინდა ვიცოდე აფხაზთა კულტურული თავისებურებების შესახებ.

C15. პატივს ვცემ აფხაზებს, მსურს მათთან ურთიერთობის აღდგენა.

C21. ქართველებმა და აფხაზებმა ერთად უნდა ჩამოვაყალიბოთ უფრო პროგრესული საზოგადოება.

ამ დებულებების საფუძველზე შედგა ლიკერტის ტიპის სკალა შეფასების კონტინუუმით 1-დან (სრულიად არ ვეთანხმები) 5-მდე (საკვებით ვეთანხმები). პირველადი ინსტრუმენტის გამოცდაში მონაწილეობა მიიღო 108 სტუდენტმა. ყველა იყო ეროვნებით ქართველი, წარმოადგენდნენ თბილისის ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, თბილისის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის და სასულიერო აკადემიის სხვადასხვა ფაკულტეტის სტუდენტებს. მათ შორის იყო 62 მდედრობითი და 46 მამრობითი სქესის წარმომადგენელი. შერჩეული ჯგუფის საშუალო ასაკი იყო 21-25 წელი.

კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემების სტატისტიკური ანალიზი ჩატარდა მონაცემთა ფსიქომეტრული ანალიზის სპეციალური კომპიუტერული პროგრამით TiaPlus. ეთნიკური და გენდერული ჯგუფების შედარებითი ანალიზის საფუძველზე უარყოფითი და დაბალი დისკრიმინაციის მქონე დებულებები (C2, C3, C8) ამოღებული იქნა ინსტრუმენტის პირველადი ვარიანტიდან.

ძირითადი ინსტრუმენტი დაკომპლექტდა დარჩენილი 21 დებულებიდან.

ცხრილი №1

სკალა	Coefficient Alpha	90% Confidence limits for Coefficient Alpha	GLB
აფხაზების სკალა	0.84	0.82 =< 0.84 =< 0.86	0.92

კვლევის შედეგად მოპოვებული ინფორმაციის ფსიქომეტრული ანალიზის პირველ ეტაპზე გამოვიყენეთ ფაქტორული ანალიზის მეთოდი.

ფაქტორული ანალიზი - ფართოდ გამოიყენება ფსიქოლოგიაში მთელი რიგი ცვლადების ფარული სტრუქტურის გამოვლენისთვის. ფაქტორული ანალიზის

კვლევის მონაწილეები

კვლევა ჩატარდა 412 ინდივიდზე, მათგან საბოლოოდ დამუშავდა 410 ინდივიდის მონაცემები (279 მდედრობითი სქესის, 131 მამრობითი სქესის), საშუალო ასაკი 19.89 წელი. კვლევის მონაწილეთა შერჩევა მოხდა შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით თბილისის ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, თბილისის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის და სასულიერო აკადემიის უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტებიდან. კვლევის პროცედურა იყო ანალოგიური, რაც პირველადი ინსტრუმენტით კვლევის დროს.

მონაცემთა ფსიქომეტრული ანალიზი და მათი შედეგები

მონაცემთა შეყვანის შემდეგ ზოგიერთ დებულებას გაუკეთდა რევერსი, ესენია:

აფხაზების მიმართ სენსიტიურობის საზომი სკალიდან: C1, C4, C7, C9, C14, C17 და C19.

გამოვთვალეთ კითხვარის სანდოობის მაჩვენებლები აფხაზების სკალისთვის (იხ. ცხრილი №1), რომელიც საკმაოდ მაღალია.

საშუალებით ცვლადების დიდი რაოდენობა დაიყვანება ცვლადების უფრო მცირე, მეტად ურთიერთდამოკიდებულ რაოდენობაზე, რომელთაც ფაქტორები ეწოდებათ. ერთ ფაქტორში ერთიანდებიან ცვლადები, რომლებიც ძლიერ კორელაციაში არიან ერთმანეთთან, ხოლო სხვადასხვა ფაქტორის ქვეშ

გაერთიანებული ცვლადები სუსტად ან საერთოდ არ კორელირებენ.

კვლევის მიზნიდან გამომდინარე, უნდა დაგვედგინა, რომელი კომპონენტები დაჯგუფდებოდა ერთად და სულ რამდენი ფაქტორი გამოიყოფოდა. იქნებოდნენ კი ისინი ბენეტის მოდელის შესაბამისად ნავარაუდევო, ექვს ქვესკალად აგებული ფაქტორების შესატყვისი, თუ თითოეულ მათგანს ექნებოდა განსხვავებული დატვირთვა. ხუთი სხვადასხვა სკალის საფუძველად მდებარე ფაქტორების გამოსაგლენად გამოვიყენეთ ფაქტორების გამოყოფის პრინციპული კომპონენტების ანალიზი მეთოდი.

პრინციპული კომპონენტების ფაქტორული ანალიზის შედეგად ვარიმაქსის ალგორითმული ბრუნვით, კაიზერის

კრიტერიუმით აფხაზების სკალაზე გამოიყო 6 ფაქტორი, რომლებიც ხსნის ვარიაციურობის 59,110%-ს. დებულებების ფაქტორზე ატვირთვის კრიტიკულ ზღვრად მივიჩნიეთ, ფაქტორული წონის 0.40 და 0.40-ზე მეტი მაჩვენებელი.

განვიხილოთ დებულებათა ფაქტორებად ატვირთვის დეტალური სურათი ხუთივე სკალის მიხედვით:

აფხაზების სკალის შედეგების აღწერა:

აფხაზების სკალაზე გამოიყო ექვსი ფაქტორი, რომელიც ხსნის მონაცემთა ვარიაციურობის 59, 110%-ს (იხილეთ ცხრილი №2).

ცხრილი №2 - აფხაზების სკალის ფაქტორული ანალიზის მატრიცა

Rotated Component Matrix ^a						
დებულებები	ძირითადი კომპონენტები					
	1	2	3	4	5	6
c1					.693	
c4			.733			
c5				.689		
c6	.663	.320				
c7			.792			
c9					.798	
c10		.635				
c11		.478		.537		
c12	.330	.732				
c13	.512	.624				
c14			.585			
c15	.675					
c16	.376			.412		
c17	.676		.350			
c18		.323	.326	.383		
c19		.368	.330	.617		
c20	.643					
c21	.690					
c22	.632		.331			
c23					.328	.632
c24						.815

ფაქტორების გამოყოფის მეთოდი: პრინციპული კომპონენტების ანალიზი.
 ბრუნვის მეთოდი: ვარიმაქსი, კაიზერის კრიტერიუმით.

ფაქტორების აღწერა ხუთი სკალის მიხედვით

ამის შემდეგ გაანალიზდა ახლად გამოყოფილი ფაქტორები, დადგინდა მათი შესაბამისობა ბენეტის მოდელთან და მათში შემავალი შინაარსის შესაბამისად, დაერქვა სახელები:

აფხაზების სკალა

III ფაქტორი აფხაზების სკალაზე ყველაზე მკაფიოდ გამოიკვეთა, აქ დაჯგუფებული დებულებებიდან, ყველა სხვაობათაგან თავდაცვის ტიპის დებულებას წარმოადგენს. ეს დებულებებია:

C4. აფხაზები ზარმაცები და უსაქმურები არიან.

C7. აფხაზები უმადურები და უგუნურები არიან.

C14. აფხაზებს ქართველები არ უყვართ.

ამიტომ ამ ფაქტორს, ბენეტის პრინციპის შესაბამისად, ვუწოდეთ სხვაობათაგან თავდაცვის ქვესკალა.

V ფაქტორი ასევე ერთგვაროვანია აქ აიტვირთა ორი დებულება სხვაობათა უარყოფის ქვესკალიდან. ეს დებულებებია:

C1. აფხაზთა კულტურისა და ადათ-წესების შესახებ არაფერი ვიცი.

C9. არასოდეს ვყოფილვარ სტუმრად აფხაზებთან.

რადგან უარყოფის ტიპის სამი დებულებიდან, ორი დაჯგუფდა ერთ ფაქტორად ამიტომ, ბენეტის პრინციპის შესაბამისად, ამ ფაქტორს ვუწოდეთ სხვაობათა უარყოფის ქვესკალა.

II ფაქტორზე აიტვირთა ორი, სხვაობათა ინტეგრაციის ტიპის დებულება და ერთი, სხვაობათა ადაპტაციის ტიპის დებულება.

ინტეგრაციის დებულება:

C10. აფხაზთა კულტურასა და ადათ-წესებს მეტი დაფასება სჭირდება.

C12. მეტი მინდა ვიცოდე აფხაზთა კულტურული თავისებურებების შესახებ.

ადაპტაციის დებულება:

C13. ვესტუმრებოდი და სტუმრად მივიღებდი აფხაზებს.

მართალია, ეს დებულებები ბენეტის პრინციპის მიხედვით სხვადასხვა ქვესკალის დებულებებია, მაგრამ ამ ფაქტორში დაჯგუფებულია ინტეგრაციის შედარებით არამკვეთრი დებულებები, ხოლო ადაპტაციაც შედარებით პრობლემურია რეალური პოლიტიკური სიტუაციიდან გამომდინარე. ამიტომ, ჩვენი აზრით, ამ ფაქტორს შეიძლება ეწოდოს სხვაობებთან ადაპტაციის ქვესკალა.

I ფაქტორი გამოირჩევა კომპონენტთა სიჭარბით. აქ აიტვირთა ექვსი დებულება; სამი მათგანი ეკუთვნის სხვაობათა ინტეგრაციის ტიპის დებულებებს, ორი სხვაობათა ადაპტაციის ტიპისაა, ხოლო ერთი დებულება უარყოფის ტიპისა.

ინტეგრაციის დებულებები:

C6. სიამოვნებით მივიღებდი მონაწილეობას ნებისმიერ ღონისძიებაში, რომელიც აფხაზებთან დაახლოებას შეუწყობს ხელს.

C15. პატივს ვცემ აფხაზებს, მსურს მათთან ურთიერთობის აღდგენა.

C21. ქართველებმა და აფხაზებმა ერთად უნდა ჩამოვაყალიბოთ უფრო პერსპექტიული საზოგადოება.

ადაპტაციის დებულებები:

C20. ქართულ აფხაზური-ოჯახი ჩემთვის მისაღებია

C22. აფხაზებთან მეგობრობა შეიძლება.

უარყოფის დებულება:

C17. არ მსურს აფხაზებთან ურთიერთობა.

მიუხედავად იმისა, რომ ბენეტის პრინციპის მიხედვით, ეს დებულებები მიეკუთვნება სხვადასხვა ქვესკალას, თუ გავითვალისწინებთ აფხაზებთან ურთიერთობის დღევანდელ სირთულეებს, შეიძლება ვიფიქროთ, რომ სკალა ზომავს ვირტუალურ, დეკლარაციის ტიპის ფენომენს (კონსტრუქტს) და, შესაბამისად, ადაპტაციის სკალამაც შეიძლება წაინაცვლოს ინტეგრაციისკენ. ამ კონტექსტში გასაგები ხდება აფხაზებთან ურთიერთობის სურვილის გამომხატველი დებულების ატვირთვაც ამ ფაქტორზე.

ამიტომ ამ სკალას პირობითად ვუწოდეთ **ვირტუალური ინტეგრაციის ქვესკალა**.

IV ფაქტორში ატვირთული დებულებებიდან ორი წარმოადგენს სხვაობათა მინიმიზაციის ტიპის დებულებას, ორი კი - სხვაობათა მიმღებლობის ტიპისას, ხოლო ერთი დებულება არის სხვაობებისგან თავდაცვის ტიპის.

მინიმიზაციის დებულებები:

C11. აფხაზები ჩვენსაგან ტრადიციების მოყვარულები არიან.

C16. აფხაზთა და ქართველთა ადათ-წესები მსგავსია.

მიმღებლობის დებულებები:

C5. აფხაზთა სტუმართმოყვარეობა განთქმულია.

C18. აფხაზები ვაჟკაცები არიან.

თავდაცვის დებულება:

C19. აფხაზური ენა ხელოვნურადაა შექმნილი.

მიუხედავად იმისა, რომ ერთად ატვირთული დებულებები ბენეტის მიხედვით სხვადასხვა ქვესკალას წარმოადგენენ, მათ ახალ კომბინაციაში უდავოდ არის ლოგიკა: ქართველებს იდენტობა გააჩნიათ აფხაზებთან და თავდაცვის დებულებით, რეალური სიტუაციის გათვალისწინებით ხდება ამ იდენტობის დაცვა. ამგვარად, ეს არის სხვაობათა მინიმიზაცია იდენტობის შენარჩუნებისთვის. ამიტომ ამ ქვესკალას ვუწოდეთ **ფსევდომინიმიზაციის ქვესკალა**.

VI ფაქტორში ატვირთული ორი დებულებებიდან ერთი სხვაობათა ადაპტაციის პრინციპის დებულებას ეკუთვნის, მეორე - სხვაობათა მიმღებლობის ტიპის დებულებას.

ადაპტაციის დებულება:

C23. მომენტარა აფხაზებთან ურთიერთობა.

მიმღებლობის დებულება

C24. აფხაზური კულტურა თვითმყოფადია.

ამ ფაქტორის კლასიფიკაცია ძნელია ბენეტის მოდელის შესაბამისად, მაგრამ,

რადგან მასში შემავალი ორივე დებულება უდავოდ ეთნორელევანტურია და ჩვენს რეალობაში აფხაზებთან ადაპტაციის ნაკლები შანსია, ამიტომ ამ ფაქტორს ვუწოდეთ სხვაობათა **მიმღებლობის ქვესკალა**.

სტატისტიკური ანალიზის შედეგად აღმოჩნდა ქვესკალებზე მიღებული საშუალო ქულებში სტატისტიკურად სანდო განსხვავებები სქესის მიხედვით ($t=3.3029$; თ.ხ. $=232$; $p<0,05$). ამ გარემოების გათვალისწინებით, მნიშვნელოვნად მივიჩნიეთ ქართველ სტუდენტთა ინტერკულტურული სენსიტიურობის აფხაზების სკალაზე გაზომვის შედეგები განგვეხილა კვლევის მონაწილეთა სქესის გათვალისწინებითაც.

გაზომვის შედეგების აღწერა

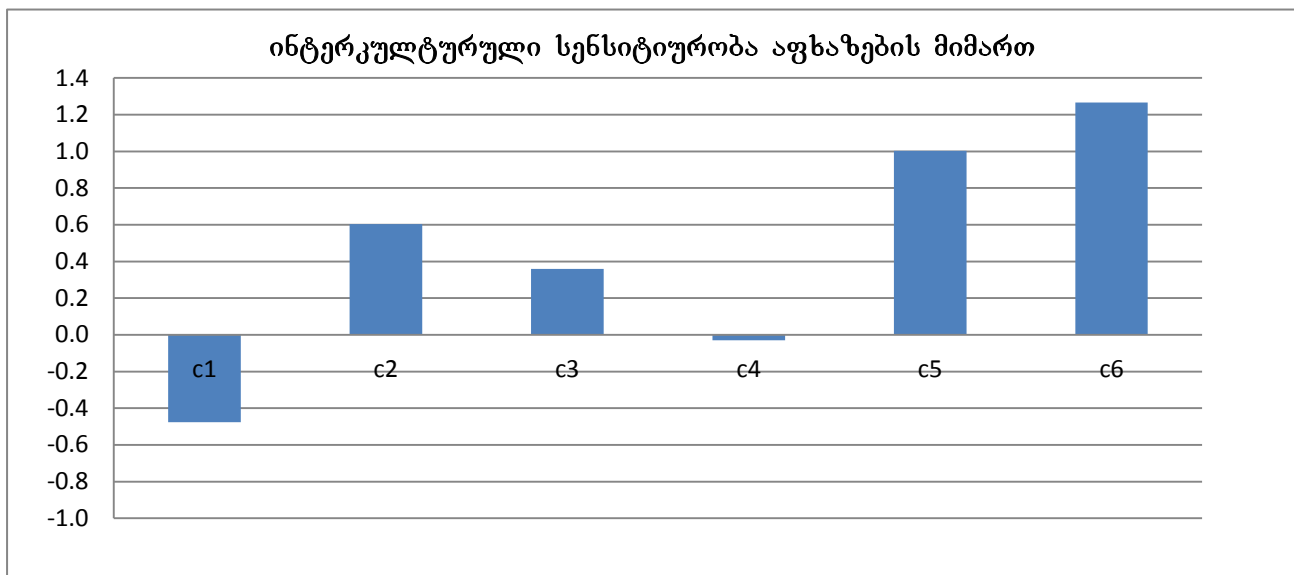
აფხაზების მიმართ ქართველ სტუდენტთა ინტერკულტურული სენსიტიურობის სკალის მიხედვით გაზომილი შედეგების მისაღებად განხორციელდა შემდგომი სტატისტიკური ანალიზი. კერძოდ, იმისათვის, რომ სურათი უფრო გამოკვეთილიყო თითოეულ ქვესკალაზე მიღებული 1-დან 5-მდე ქულები გადავიყვანეთ შესაბამისად -2-დან 2-მდე ქულებში. ამდენად, გაზომვის მაქსიმალური ქულა შეიძლება მერყეობდეს -2 დან 2 მდე.

თითოეული ქვესკალისთვის გამოვთვალეთ ქართველი სტუდენტების მიერ მიღებული ქულები, შემდეგ საშუალო არითმეტიკულის გზით გამოვითვალეთ თითოეული ქვესკალის საშუალო ქულა. გაანალიზდა ქვესკალებზე მონაცემთა საშუალოთა შორის განსხვავების სანდოობა შესაბამისი სტატისტიკური კრიტერიუმის (Paired Samples Test) გამოყენებით. აღმოჩნდა, რომ ქვესკალათა შორის განსხვავება სტატისტიკურად სანდოა. მიღებული მონაცემები წარმოდგენილია ქვემოთ მოყვანილ ცხრილში №3 და სურათზე №1.

ცხრილი №3 - აფხაზების ქვესკალების საშუალოთა შორის განსხვავება

სკალა აფხაზების მიმართ (C)	N	Mean	Std. Deviation
უარყოფა	410	-.4768	1.02955
თავდაცვა	410	.6033	.77680
ფსევდო მინიმიზაცია	407	.3602	.49598
მიმდებლობა	407	-.0295	.77308
ადაპტაცია	410	1.0033	.71995
ვირტუალური ინტეგრაცია	408	1.2667	.63262

სურათი №1

აღსანიშნავია, რომ აფხაზების სკალაზე განსაკუთრებით მაღალია ადაპტაციისა და ვირტუალური ინტეგრაციის ქვესკალების მაჩვენებლები. მიმდებლობის ქვესკალა თითქმის ნულს უტოლდება, მისი მნიშვნელობა უარყოფითია მაგრამ იმდენად მცირე, რომ ვერ ვილაპარაკებთ მიმდებლობის საპირისპირო ფენომენზე, სამაგიეროდ, სახეზეა ფსევდო მინიმიზაცია. აღსანიშნავია ისიც, რომ უარყოფის სკალა უარყოფითი ნიშნითაა, მაგრამ რადგან იგი შედგება რევერსიანი დებულებებისგან, ეს ნიშნავს, რომ ქართულ ახალგაზრდებში ადგილი აქვს უარყოფის ტენდენციას. რაც შეეხება თავდაცვის ქვესკალას, რადგან მას დადებითი მაჩვენებელი გააჩნია (მასში შემავალი დებულებები რევერსიანია). ეს იმას ნიშნავს, რომ ქართველი

სტუდენტები არ ავლენენ აფხაზების მიმართ თავდაცვის ტენდენციას.

ამგვარად, განსაკუთრებით მაღალია ადაპტაციისა და ინტეგრაციის ხარისხი, მაგრამ რადგანაც ამავე დროს უარყოფაც მაღალია და მინიმიზაციის მაჩვენებელიც იხრება მინუსისკენ, სავარაუდოდ, ამ მომატებულ მგრძობელობას ვირტუალური ხასიათი აქვს.

ინტერკულტურული სენსიტიურობა აფხაზების სკალის მიხედვით გაანალიზდა სქესის მიხედვითაც. შესაბამისი სტატისტიკური კრიტერიუმის (Independent Samples Test) გამოყენებით, გამოვთვალეთ საშუალოთა შორის განსხვავების სანდობაც. აღმოჩნდა, რომ უარყოფის და მინიმიზაციის ქვესკალის გარდა, ყველა განსხვავება სტატისტიკურად სანდოა. მიღებული

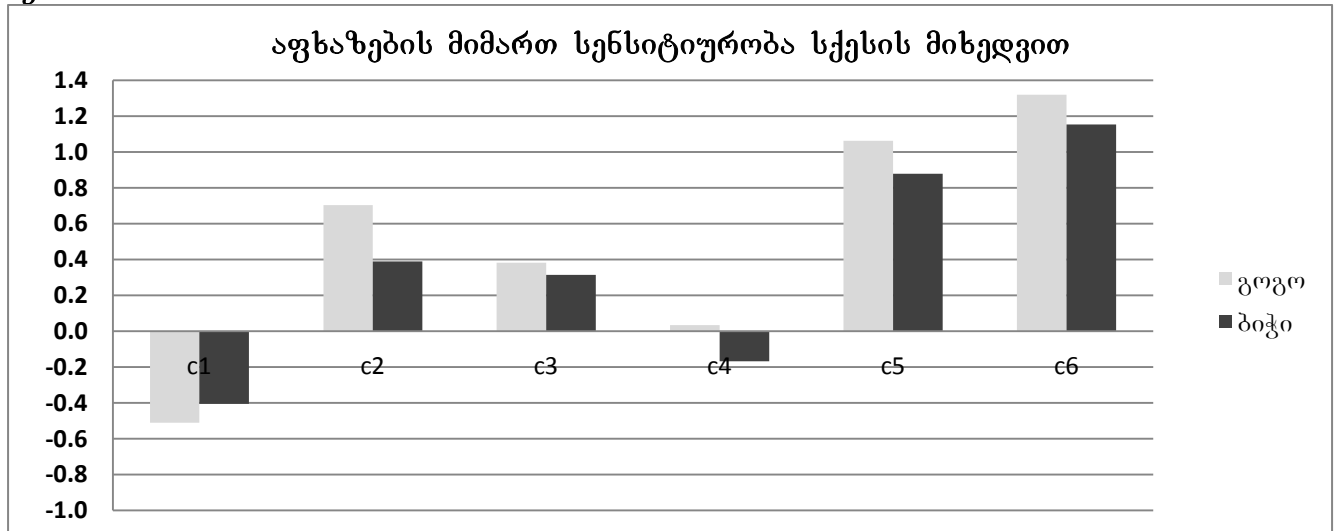
მონაცემები წარმოდგენილია ქვემოთ მოცემულ ცხრილში №4 და სურათზე №2.
ცხრილი №4 -სქესის მიხედვით საშუალოთა შორის განსხვავება აფხაზების სკალაზე

აფხაზების მიმართ	გოგო	ბიჭი
უარყოფა	-0.5108	-0.4046
თავდაცვა	0.7037	0.3893
ფსევდო მინიმიზაცია	0.3813	0.3147
მიმღებლობა	0.0341	-0.168
ადაპტაცია	1.0621	0.8779
ვირტუალური ინტეგრაცია	1.3201	1.1526

აფხაზების სკალაზე სქესის მიხედვით განსხვავებული შედეგებია: განსაკუთრებით გამოირჩევა თავდაცვის ქვესკალა, სადაც გოგონებს უფრო მაღალი დადებითი ქულა აქვთ, ვიდრე ვაუებს, რაც იმას ნიშნავს, რომ გოგონებს ნაკლებად აქვთ გამოხ-

ატული თავდაცვის მოთხოვნილება. მიმღებლობა ვაუებთან უარყოფითად იზომება. აგრეთვე აღსანიშნავია, რომ აფხაზების სკალაზე ყველა ქვესკალის შემთხვევაში გოგონებს უფრო მაღალი მაჩვენებელი აქვთ, ვიდრე – ვაუებს.

სურათი №2

შედეგების განხილვა და დასკვნები

აფხაზების მიმართ ინტერკულტურული სენსიტიურობის გასაზომად შექმნილი სპეციალური სკალის ემპირიული გამოცდის და მიღებული შედეგების ფაქტორული ანალიზის შედეგად გამოვლენილი ფაქტორები აღმოჩნდა რაოდენობრივად და შინაარსობრივად გრადაციის მიხედვით ბენეფიციური მოდელის შესატყვისი - ექვს საფეხურად დაყოფილი (ეთნოცენტრულობიდან ეთნორელატიურობამდე). თუმცა არის გამონაკლისი შემთხვევებიც, როცა ფაქ-

ტორის შინაარსი სრულად არ ემთხვევა ბენეფიციური მოდელის შესაბამის შინაარსს და სპეციფიკურობა გააჩნია, მაგრამ არც ერთი გამოყოფილი ფაქტორის შინაარსი არ არის პრინციპულად განსხვავებული ზემოთ აღნიშნული გრადაციის სისტემისგან. კვლევის შედეგების ანალიზის საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ ქართველი სტუდენტების აფხაზების მიმართ დამოკიდებულებაში ეთნორელატიურობა სჭარბობს ეთნოცენტრულობას. ამის საფუძველს გვაძლევს ის, რომ აფხაზების სკალაზე უარყოფისა და თავდაცვის ქვესკა-

ლების ერთიანი ქულა ორჯერ ჩამორჩება ადაპტაციისა და ვირტუალური ინტეგრაციის ქვესკალების ერთიან ქულას. ქართველ სტუდენტებს აფხაზების მიმართ აშკარად და ძლიერად გამოკვეთილი ადაპტაციისა და ინტეგრაციის სურვილი აქვთ.

ქართველი სტუდენტი გოგონებისა და ვაჟების გაზომილი ინტერკულტურული სენსიტიურობის საშუალო ქულების შედა-

რებისას (ექვსივე ქვესკალის ჯამური ქულა), აღმოჩნდა, რომ გოგონების საშუალო ქულა აღემატება ვაჟების საშუალო ქულას აფხაზების სკალაზე. ამრიგად, მდებარეობითი სქესის ქართველ ახალგაზრდებს უფრო მაღალი ინტერკულტურული მგრძობელობა აღმოაჩნდათ აფხაზების მიმართ, ვიდრე – მამრობითისას.

ბიბლიოგრაფია

- ბენეტი, 1993 -Bennett, M. J. (1993). Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In R. M. Paige (Ed.), *Education for the intercul experience*. Yarmouth, ME: Intercultural Press.
- ბენეტი, 1998 - Bennett, M. J. (1998). Intercultural communication: A current perspective. In M.J.Bennett (Ed.), *Basic concepts of intercultural communication: Selected readings*. (pp. 1-34). Yarmouth, ME: Intercultural Press.
- ტაბატაძე, ნაცვლიშვილი, 2008 - ტაბატაძე შ., ნაცვლიშვილი ნ. ინტერკულტურული განათლება, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრი, თბ., 2008

Mzia Tsereteli

Irine Gedevanishvili

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

Measurement of Georgian students' intercultural sensitivity towards Aphkazians

ABSTRACT

Presented article is a part of the large scale research which was conducted to measure intercultural sensitivity in youth and includes developing the instrument to measure intercultural sensitivity of youth towards all the ethnic groups living in Georgia and the results of this research. Methodological basis of the study is Bennett's developmental model of intercultural sensitivity (DMIS). Instrument of the research is specially developed questionnaire measuring intercultural sensitivity with five main scales (Azerbaijani, Armenians, Aphkhazians, Osetians and North-Caucasians), each of which includes five sub scales. The questionnaire is created using the approved method of instrument development. The instrument of measuring Georgian student's intercultural sensitivity towards Aphkhazians and the results are described in the article. 410 Georgian students (279 females and 131 males) participated in the research; the average age of the participants is 19.89. Based on the results of the research, six subscales of intercultural sensitivity towards Abkhazians were revealed: denial, self-defense, pseudo-minimization, acceptance, adaptation and virtual integration.

It was revealed, that in the attitude of Georgian students towards Aphkhazians, ethno-relevance predominates over ethnocentrism. Georgian students have obvious and strongly expressed desire of adaptation and integration with Abkhazians. Georgian female students have higher intercultural sensitivity towards Abkhazians than males.